

Hållbar socialtjänst. SoU 2020:47

Per Åsbrink
2020-11-24

Utredningens utgångspunkt

- Långsiktiga förändringar ger förutsättningar för en hållbar socialtjänst. Socialtjänstlagens inriktning som ramlag förstärks.
- Utredningens förslag ej kostnadsdrivande eller ambitionshöjande. Socialtjänsten ges möjlighet att utföra sitt uppdrag på ett bättre och mer effektivt sätt.
- Ökad jämlikhet mellan grupper och minska lagens detaljeringsgrad. Enda tydliga indelningen i lagen är den mellan barn och vuxna.
- De nya förslagen som utredningen presenterar handlar om:
 - en förebyggande och lätt tillgänglig socialtjänst
 - om övergripande planering
 - planering av insatser
 - en kunskapsbaserad socialtjänst
 - möjligheten att tillhandahålla insatser utan föregående behovsprövning.

Förebyggande och tillgänglig socialtjänst

Socialtjänstens ska ha ett förebyggande perspektiv och inriktas på att vara lätt tillgänglig.

- Socialtjänsten ska ha ett förebyggande perspektiv och arbeta förebyggande oavsett om det handlar om övergripande arbete, i samverkan med andra, kommunens planering, insatser till grupper eller insatser till enskilda.
- En lätt tillgänglig socialtjänst gör det enkelt för människor att få information om verksamheten – inklusive egna rättigheter – samt att ta och ha kontakt med den.

Samhällsplanering och planering av insatser

- Samhällsplanering: Socialnämnden ska tydligare medverka i samhällsplaneringen. Att plan- och bygglagen regleras att översiktsplanen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den sociala miljön.
- Planering av insatser: Idag har kommunen ett ansvar för att planera sina insatser för äldre och personer med funktionsnedsättning. Utredningen föreslår att ansvaret nu utvidgas till att omfatta alla enskilda. Till bostadsförsörjningsplanering samt utifrån ett förebyggande perspektiv. Planeringen ska vid behov ske i samverkan med regionen samt andra samhällsorgan och organisationer. Vid planering bör kommunen överväga om insatserna kan tillhandahållas utan behovsprövning.

Kvalitet inom socialtjänsten (1)

- Krav på god kvalitet: Av nuvarande 3 kap. 3 § första stycket SoL framgår att insatser inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet. Utredningen föreslår att ändra begreppet insatser ändras till verksamhet. Med verksamhet menas alla åtgärder och aktiviteter, däribland insatser.
- God kvalitet förutsätter uppföljning: Utredningen föreslår även att regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram förslag på hur utveckla stödet till kommuner för systematisk uppföljning, i arbetet med att säkerställa och utveckla kvaliteten i verksamheten.
- Betydelsen av ett gott bemötande: Utredningen föreslår att det i socialtjänstlagen ska anges att enskilda ska bemötas på ett respektfullt sätt utifrån sina förutsättningar och behov.

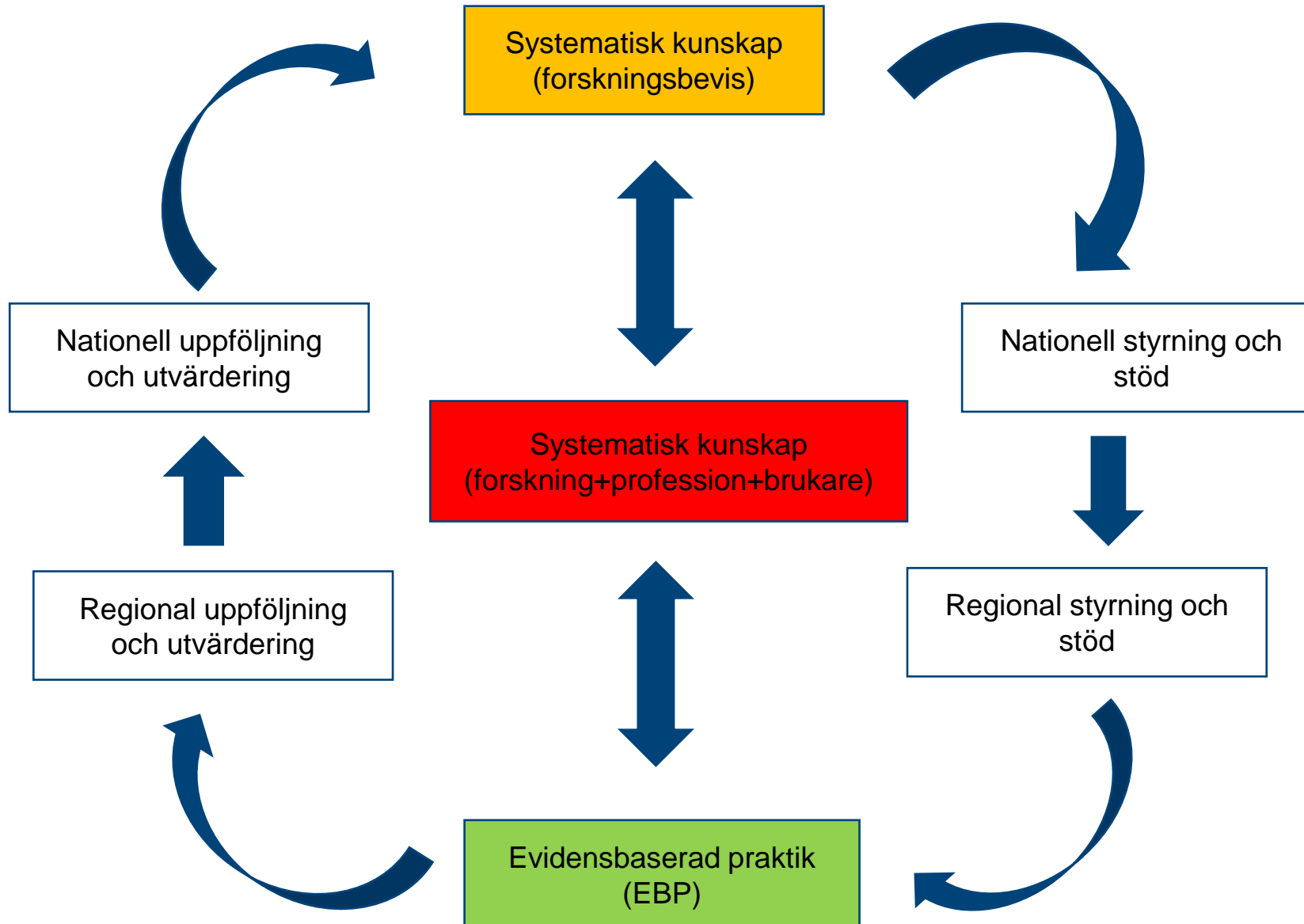
Kvalitet inom socialtjänsten (2)

- En kunskapsbaserad socialtjänst: Krav på att verksamhet inom socialtjänsten ska bedrivas i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet. Vilket kräver en fungerande kunskapsstyrning. Kravet kommer dock inte att omfatta verksamhet enligt LSS.
- Kunskapsstyrning: Att regeringen tillsätter en utredning hur man kan säkerställa en fungerande och effektiv kunskapsstyrning som säkerställer samarbete mellan kommunerna och mellan kommunerna och staten.
- Professionens roll: Att regeringen tillsätter en utredning som ges i uppdrag att se över professionens roll och den nuvarande beslutsordningen inom socialtjänstens område. Se över beslutanderätt mellan nämnd och professionen.
- Ny lag om socialtjänstdataregister: En ny lag om socialtjänstdataregister. Socialstyrelsens möjlighet att behandla personuppgifter för nationell statistik ska utökas.

Kunskapsstyrning – mellan forskning och praktik

7

Insatser till enskilda (1)

- Insatser efter behovsprövning – rätten till bistånd: Biståndsbestämmelsen behöver delas, ekonomiskt bistånd och bistånd övrig livsföring. Ändra från skälig levnadsnivå till skäliga levnadsförhållanden, för att tydliggöra att biståndet ges utifrån individuella behov.
- Insatser utan behovsprövning (serviceinsatser): Genom lättillgängliga insatser och låga trösklar kan den enskildes egna initiativ tas till vara när motivationen finns där. Inget krav på kommunerna att erbjuda insatser. Vilka målgrupper som ska beredas dessa insatser bestämmer kommunen själv. Förslag att ge insatser till barn som fyllt 15 år utan vårdnadshavares samtycke. Krav på dokumentation för insatser utan behovsprövning.

Insatser till enskilda (2)

- Utformning av insatser: Möjligheterna att leva ett värdigt liv och känna välbefinnande ingår i dag äldreomsorgens värdegrund. Utredningen föreslår att bestämmelsen utvidgas till att omfatta alla enskilda, inte bara äldre. Den enskilde ska så långt det är möjligt ska kunna välja när och hur stöd och hjälp i boendet ska ges.

Förtydligat barnrättsperspektiv (1)

- Barnets bästa: Socialtjänstlagens bestämmelser kring barns bästa ska anpassas till barnkonventionens lydelse. ”Alla åtgärder som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa och att hänsyn tas till barnets åsikter.”
- Barnens rätt till information: Att det anges i socialtjänstlagen att den som lämnar informationen till barnet så långt det är möjligt ska försäkra sig om att barnet har förstått informationen.
- Barnets rätt att framföra sin åsikter: Av nuvarande lagstiftning framgår att om ett barn inte vill framföra sina åsikter så ska barnets åsikter klarläggas på annat sätt. Utredningen menar att om barnet inte har förmåga att framföra några åsikter bör dessa klarläggas på annat sätt. Om barnet däremot väljer att inte framföra några åsikter ska detta respekteras och inte klarläggas på annat sätt.

Förtydligt barnrättsperspektiv (2)

- Samtal med barn: Att socialnämnden ges möjlighet att tala med ett barn utan vårdnadshavarens samtycke och utan att vårdnadshavaren är närvarande även inför ett beslut om en utredning ska inledas eller inte (inom ramen för förhandsbedömning).
- Barnets kontakt med föräldrar, syskon och andra närstående: Att socialtjänstlagen uppmärksammar placerade barns relationer till föräldrar, syskon och andra närstående.
- Uppföljning av ett barns situation: Förslag att perioden för uppföljning av insatser förlängs till sex månader. Idag är regeln två månader.
- Frågan om barnombud bör utredas vidare: Ett oberoende barnombud som stöd vid sin kontakt med socialtjänsten.
- Tid för gallring av barnakter bör ses över: Att tid för gallring utökas och fler akter än idag bevaras.

Äldreomsorgens reglering

- Ingen äldreomsorgslag, fortsatt utveckling av lagen. Det gäller särskilt kontinuitet, personalens förutsättningar, likvärdighet och konkreta förutsättningar för samverkan mellan huvudmän och verksamheter.

Övrigt

- Samverkan mellan kommuner, ingen förändring, myndighetsutövning får ej överlämnas till annan kommun.
- Ansvarsfördelning mellan kommuner, ingen förändring men tydliggörande att bosättningskommun är regel och vistelsekommun undantaget.
- Ansvarsfördelning för personer med missbruk och beroende, en översyn av huvudmannaskapet för missbruks- och beroendevården, behov av eventuella förändringar i lagstiftningen.
- Socialtjänstlagen och förvaltningslagen, i vissa fall möjlighet att ändra ett gynnande beslut.
- Att delegationsbestämmelserna i socialtjänstlagen har företräde framför bestämmelserna i kommunallagen, vissa ärenden bör av integritetsskäl behandlas i en trängre krets, såsom utskott. Att umgängesbegränsning, hemlighållande av vistelseort samt att ansökan om fortsatt LVU (§ 9a LVU) delegeras till utskott.
- Handläggning och dokumentation, se över SoS föreskrifter och komplettera med systematiska bedömningsinstrument, för en rättssäker och effektiv handläggning
- Stimulansmedel, överenskommelse mellan SKR och kommunerna i utvecklingen av nya arbetssätt och metoder, kunskapsbaserad och hållbar socialtjänst

Tack!

Per Åsbrink

per.asbrink@gavle.se